

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента Вовк Ольги Миколаївни
на дисертацію Чорнія Богдана Петровича на тему
«Механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства
розподілення електроенергії»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом та опублікованими працями Чорнія Богдана Петровича дає підстави для представлення розгорнутої характеристики основних результатів дисертаційного дослідження.

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами

Розуміння обмеженості можливостей щодо самофінансування, динаміки інфляційних процесів, потреб впровадження енергозберігаючих та енергоефективних технологій, фізичного та морального зносу основних засобів на промислових підприємствах України, доводять доцільність пошуку нових підходів до практичного застосування механізму залучення інвестиційних ресурсів на вітчизняні підприємства. Ефективне управління інвестиційними процесами дає можливість розширити, оновити, технологічно переозброїти наявні виробничі потужності підприємств, що має призвести до підвищення рівня прибутку, посилення конкурентоспроможності, розвитку соціальної інфраструктури, вирішення соціальних, екологічних проблем та економічного зростання в цілому.

Відзначаючи велику вагомість отриманих наукових результатів у сфері теорії і практики інвестування, слід зауважити, що на сьогодні залишився недостатньо розкритим цілий ряд питань, пов'язаних з необхідністю детальної розробки теоретико-методичних та практичних засад

функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел та використання державно-приватного партнерства. Все це засвідчує доцільність обраного Б.П. Чорнійом напряму наукового дослідження.

При наявності значної кількості загальних наукових досліджень недостатньо розробленими залишаються окремі теоретико-методичні засади функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів на підприємства розподілення електроенергії.

Існує нагальна необхідність у науковому обґрунтуванні засад удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів, інтенсифікації процесів залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел; інструментарію оцінювання та прогнозування ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії. З огляду на це тема дисертаційної роботи Б.П. Чорнія є актуальною.

Проведене дисертаційне дослідження відповідає сучасним напрямкам розвитку економічної науки та безпосередньо пов'язане з тематикою науково-дослідних робіт, що проводилися у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», а саме з темами: «Сучасні проблеми функціонування та розвитку підприємств в Україні» (ДР № 0109U008920), де автором розроблено: пропозиції щодо запровадження методики диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов використання державно-приватного партнерства на засадах концесії; математична модель оцінювання ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії; «Підприємництво як чинник розвитку інноваційно-інвестиційної моделі економіки України» (ДР № 0108U009338), у рамках якої автором досліджувалися проблеми та перспективи залучення інвестиційних ресурсів у діяльність підприємств розподілення електроенергії задля розвитку комунальної інфраструктури; «Управління підприємствами та шляхи підвищення ефективності їх діяльності» (ДР № 0109U008919), де автором обґрунтовано концепцію інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів на

засадах активізації процесу залучення інвестиційних ресурсів та мінімізації ризиків сторін при укладанні угод державно-приватного партнерства для підприємств розподілення електроенергії.

2. Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність та наукова новизна

Основні наукові положення, методичні підходи, оцінки, висновки дисертаційного дослідження Б.П. Чорнія є науково обґрунтованими та достовірними, що забезпечується коректністю постановки наукових і практичних завдань, комплексністю використання методичних прийомів, глибоким вивченням вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, логічністю теоретичних викладок, опрацюванням значного масиву економіко-статистичної інформації. Наукова обґрунтованість і достовірність результатів дисертаційного дослідження обумовлена застосуванням сучасних методів наукового дослідження, кваліфікованим відбором, систематизацією та об'єктивністю оцінки статистичної інформації.

Обґрунтованість та достовірність результатів дисертаційної роботи Б.П. Чорнія підтверджується апробацією та позитивною оцінкою її положень на вісімнадцяти міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, публікаціями у фахових та інших виданнях, впровадженнями результатів дослідження у діяльність суб'єктів державного управління, господарську практику та навчальний процес.

У дисертації Б.П. Чорнія викладено власну точку зору щодо функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів підприємств розподілення електроенергії. Наукові положення та висновки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

Найбільш вагомим науковим результатом здобувача є теоретичне і методичне опрацювання та розроблення пропозицій щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за рахунок активізації залучення інвестиційних ресурсів,

диверсифікації джерел фінансування, використання державно-приватного партнерства.

Зокрема, вперше сформульовано концептуальні положення щодо функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів, які базуються на концепції інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів, побудованої з урахуванням ресурсно-функціонального, процесного, системного й синергетичного підходів та принципів, що ґрунтуються на умовах державно-приватного партнерства, та надасть можливість скоординувати й спрямувати дії всіх суб'єктів, які зумовлюють активізацію інвестиційного процесу, підвищити синергетичний ефект від залучення інвестиційних ресурсів (стор. 49-53; 135-141; 159-166).

Визначення механізму залучення інвестиційних ресурсів до підприємств розподілення електроенергії як системи організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів під впливом дії законів та економічної політики держави на засадах диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів дало можливість встановити методи, важелі функції, що спрямовані на вирішення поставлених задач з метою досягнення конкретного результуючого економічного ефекту, з урахуванням макро- й мікроекономічних факторів впливу, а також впливу держави, ринкових економічних законів розвитку, фінансових регуляторів та важелів (стор. 56-63).

Удосконалено науково-методичні положення вибору джерел фінансування інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, які передбачають можливість диверсифікації таких джерел та базуються на моделюванні прогнозних значень показників ефективності інвестиційного проекту з урахуванням нелінійної динаміки економічних процесів (стор. 203-208). Методичний підхід щодо оцінювання ефективності інвестиційних проектів підприємств розподілення електроенергії, що побудовано на основі: розв'язків двох диференціальних систем рівнянь на основі моделі М.А. Магницького; математичної структурної моделі розрахунку параметрів інвестиційного проекту; розрахунку ефективності стратегій реалізації інвестиційного проекту NPV-методом, який базується на

розв'язанні атракторів Фейгембаума із стабілізацією робочих точок управління залучення інвестиційних ресурсів на основі їх диверсифікації (стор. 173-189). А також теоретичні засади залучення інвестиційних ресурсів підприємствами розподілення електроенергії, що ґрунтуються на когнітивній парадигмі та доповнені принципами адаптивності, динамічності, циклічності та стабілізації задля вирішення проблем розвитку підприємств розподілення електроенергії з урахуванням взаємообумовленості факторів впливу на макро-, мезо- та мікрорівнях (стор. 49; 103-105; 161-162).

Набули подальшого розвитку трактування понять: «інвестиційні ресурси», які враховують сукупність ресурсів, що використовуються суб'єктами господарювання у процесі їх вкладення в об'єкти інвестування та допомагають перетворити наявний потенціал у капітал із врахуванням їх ризикованості для отримання прибутку або досягнення соціального, екологічного та інших ефектів (стор. 44); «механізм залучення інвестиційних ресурсів», що розкриває свою дію під впливом економічних законів, економічної політики держави та ефективності суб'єктів господарювання через функції, спрямовані на вирішення поставлених задач з метою досягнення конкретного результуючого економічного ефекту на засадах диверсифікації джерел інвестиційних ресурсів (стор. 63).

Також набули подальшого розвитку підходи щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів на основі їх диверсифікації, які враховують заходи щодо зниження ризиків, закордонний досвід концесійних угод, конкретизований поетапний алгоритм передачі об'єкта у концесію для підприємств розподілення електроенергії, що забезпечують освітлення населених пунктів (стор. 124-126; 164-170).

3. Зміст та завершеність дисертації

У дисертації з позиції ресурсно-функціонального, процесного, системного та синергетичного підходів обґрунтовано теоретичні положення, удосконалено методичні підходи та надано практичні рекомендації щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

У першому розділі дисертації автором досліджено еволюцію теорії інвестування; з'ясовані сутність та логіка взаємозв'язку понятійно-категоріального апарату теорії інвестування; обґрунтовано механізм залучення інвестиційних ресурсів та методичні засади залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії; встановлено напрями диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії. Сформовано концептуальні положення функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії, що побудовані на принципах використання державно-приватного партнерства.

У другому розділі автором досліджено умови функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів; проаналізовано тенденції розвитку підприємств розподілення електроенергії, у тому числі тих, що забезпечують зовнішнє освітлення населених пунктів, доведена необхідність диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

У третьому розділі запропоновано заходи з удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії; удосконалено методичний підхід до оцінювання залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії за умов диверсифікації їх джерел з використанням математичної моделі нелінійної динаміки; розроблено заходи з інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів в енергоефективні проекти підприємств розподілення електроенергії.

Дисертаційна робота являє собою цілком завершене наукове дослідження виконане на необхідному науковому рівні.

4. Значення наукових положень і висновків дисертації для науки та практики, рекомендації щодо їх використання

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає у науковому обґрунтуванні сутності механізму залучення інвестиційних ресурсів,

методичному підході щодо оцінювання залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Наукові результати дисертаційного дослідження створюють необхідне підґрунтя для обґрунтування засад щодо удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Прикладне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції доведені до рівня конкретних рекомендацій: щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії; при обґрунтуванні пропозицій щодо механізму залучення інвестиційних ресурсів як способу організації, мобілізації й використання інвестиційних ресурсів у енергоефективні проекти; впровадження розробленої моделі залучення інвестиційних ресурсів за умов їх диверсифікації, на засадах ефективності реалізації проектів: математичної структурної моделі розрахунку параметрів інвестиційного проекту; оцінювання ефективності стратегій реалізації інвестиційного проекту NPV-методом; впровадження концепції інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів як системи формування цілей, стимулів і дій, спрямованих на активізацію інвестиційного процесу, що в значній мірі сприятиме активізації залучення інвестиційних ресурсів та розвитку підприємства; пропозиції щодо залучення інвестиційних ресурсів за умов диверсифікації їх джерел у підприємства розподілення електроенергії на модернізацію основних засобів, у тому числі в більш прогресивні освітлювальні прилади зовнішнього освітлення з метою зниження капітальних витрат на кожний кіловат встановленої потужності. Це підтверджується документально засвідченими фактами впровадження пропозицій здобувача, зокрема в діяльності ПАТ «Київенерго» (довідка № 42АУ/41/1/11790 від 10.11.2016 р.); КП «Київміськвсвітло» (довідка № 3205-01 від 16.11.2016 р.); КП «Білоцерківськвсвітло» (довідка № 241 від 18.10.2016 р.); ТОВ «НТК ЕНПАСЕЛЕКТРО» (довідка № 01/1-368/1 від 29.07.2016 р.); Державної регуляторної служби України при опрацюванні проектів регуляторних актів, що надходять на погодження до служби, відповідно до Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» в частині

дерегулювання господарської діяльності, пропозиції щодо скасування державної реєстрації договорів комерційної концесії (довідка № 1097/0/20-16 від 23.11.2016 р.).

Результати наукового дослідження рекомендуються також для впровадження у навчальному процесі при підготовці фахівців економічного профілю у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Окремі висновки та положення, сформульовані автором, можуть бути використані в наступних наукових розробках, присвячених вивченню теорії інвестування.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Результати наукових досліджень, виконаних Б.П. Чорнійом, повною мірою опубліковані в наукових виданнях. Основні теоретико-методичні та прикладні положення дисертаційної роботи відображені у 27 наукових працях, у тому числі в дев'яти статтях, з яких вісім у фахових наукових виданнях (у т.ч. у трьох, що індексуються у міжнародних наукометричних базах та одній статті у виданнях інших держав). Загальний обсяг друкованих робіт складає 6,27 др. арк., з них 4,98 др. арк. належать особисто дисертанту.

6. Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення

Позитивно оцінюючи результати дослідження, необхідно висловити окремі зауваження.

Необхідно зауважити, що автор, досліджуючи генезис теорії інвестування та визначаючи сутність поняття «інвестиції» за ресурсним, витратним та ресурсно-витратним підходами (стор. 25-37), досліджує першоджерела зарубіжних та вітчизняних авторів. Але у подальших дослідженнях механізму залучення інвестиційних ресурсів, на погляд рецензента, приділена недостатня увага працям зарубіжних авторів. У свою чергу, використання наукового доробку світової науки дало б можливість

більш всебічно дослідити теоретичні аспекти функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства.

У першому розділі на рис. 1.4 (стор. 62) не розкрито методи механізму залучення інвестиційних ресурсів, а лише наведено їх класифікацію за управлінськими функціями. Доцільно було б уточнити методичний інструментарій управління та особливості застосування того чи іншого методу при реалізації механізму залучення інвестиційних ресурсів на підприємствах розподілення електроенергії.

Автор при діагностуванні умов функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів (стор. 84-102), аналізі розвитку підприємств розподілення електроенергії (стор. 106-112), а також при аналізі фінансово-господарської діяльності підприємств, що здійснюють зовнішнє освітлення населених пунктів (стор. 113-119) використовує статистичні дані за період за 2010-2015 рр., що не дозволяє в повному обсязі описати сучасний стан промисловості та підприємств.

В описі тріади проблем галузі розподілення електроенергії (стор. 104-106) не розкрито методи та результати оцінки економічного, чи інвестиційного, чи технологічного ризику. Пр цьому в роботі автором констатується нарощування ризиків і загроз (стор. 21, 25, 45, 120, 131 і т.д.), стверджується у п.3.3. про оцінку значення «коефіцієнту впливу заходів зниження ризиків інвестиційних проектів за умов диверсифікації їх джерел» (стор 210.), але в роботі відсутні розрахунки та економічна оцінка рівня інвестиційного чи економічного ризику.

У третьому розділі автор для оцінювання запропонованих заходів у межах концепції інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів пропонує визначити середньозважений індекс інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів механізму. При цьому потрібно було б приділити увагу та обґрунтувати шкалу визначення середньозваженого індексу інтенсифікації залучення інвестиційних ресурсів, за якою можна було б стверджувати про низький чи достатній рівень інтенсифікації (стор. 170-172).

В дисертаційній роботі відсутнє графічне зображення механізму залучення інвестиційних ресурсів. При цьому рис. 1.2-1.4 дозволяють

побудувати цілісну структуру та взаємозв'язки між елементами механізму, що краще відобразило б поєднання ресурсно-функціонального, процесного, системного та синергетичного підходів до формування механізму залучення інвестиційних ресурсів.

Доцільно було б спрогнозувати показники фінансової діяльності підприємств розподілення електроенергії за умов запровадження заходів з удосконалення механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії та диверсифікації джерел залучення інвестиційних ресурсів;

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За змістом і оформленням дисертація Б.П. Чорнія на тему «Механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії» відповідає вимогам пп. 9 та 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами). Зміст опублікованих наукових праць здобувача та автореферату достатньо повно відображають основні положення дисертації. Автореферат є ідентичним щодо основних положень дисертації. Дисертаційна робота Б.П. Чорнія на тему «Механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові, науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання – розроблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо функціонування механізму залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії.

Загальний висновок.

В цілому дисертаційна робота Б.П. Чорнія на тему «Механізм залучення інвестиційних ресурсів у підприємства розподілення електроенергії» відповідає вимогам ДАК МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема пп. 9 та 11

«Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою КМУ від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р., а її автор – Чорній Богдан Петрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки

Національного авіаційного університету

О.М. Вовк

гр. Вовк О.М.
свідчую
Вчений секретар
Національного авіаційного університету
Т. Гусева